

Literaire bijlage bij Mijn weekblad

Het tijdperk van de reuzen

Men staat er niet altijd bij stil, maar het eerste decennium van de negentiende eeuw kan men beschouwen als het tijdperk van de reuzen. Op vrijwel ieder terrein stonden mannen op die hoog boven hun medemensen uistaken. Naast de alles en iedereen overwinnende keizer Napoleon was daar de filosoof G.W.F. Hegel (1770 – 1831), de componist Ludwig van Beethoven (1770-1827) en de iedereen overschaduwende *Johann Wolfgang von Goethe* (1749-1832)

In 1808 verscheen zijn bekendste en belangrijkste werk, het eerste deel van zijn *Faust*, een toneelstuk weliswaar, maar meer om te lezen dan om op te voeren.

1808 – J.W.von Goethe *Faust*

Het stuk begint met een monoloog van Faust in zijn studeerkamer. Ontgoocheld en wanhopig somt hij de wetenschappen op die hij beoefend heeft zonder werkelijk inzicht te verwerven. De hogere openbaring hoopt hij te ontvangen door zich aan de magie over te geven. Na het uitspreken van een bezweringsformule verschijnt de aardgeest, maar deze zet Faust, die zo weinig echte levenskennis en ervaring bezit, op zijn plaats met de woorden: 'Je lijkt op de geest die je begrijpt, niet mij.' Zijn diepe teleurstelling over deze woorden heeft Faust nauwelijks geuit, of de droge en nuchtere Wagner, zijn assistent, klopt aan en verveelt hem met vragen en irriterende opmerkingen.

Op straat wordt Faust door een poedel achternagelopen, die zich in zijn studeerkamer als Mephisto ontpopt en hem zijn diensten aanbiedt. Er komt een tweeledig met bloed ondertekend contract tot stand: Wanneer Mephisto kans ziet Faust door zinnelijke genietingen zo ver te krijgen, dat hij zich bevredigd voelt en zijn streven opgeeft, dan zal hij zich aan Mephisto overgeven. Als hij in een toverspiegel een mooie jonge vrouw ziet, dan eist hij van Mephisto dat deze hem dit meisje bezorgt. Het is Gretchen, die hij begeert. Maar de zinnelijke begeerte verandert in werkelijke liefde, wanneer hij haar ontmoet. Mephisto vreest dat hij zijn omlaag trekkende

invloed op Faust zal verliezen. Faust en Gretchen hebben elkaar tot nu toe alleen heimelijk bij Marthe, de koppelzuchtige buurvrouw ontmoet, omdat Gretchens strenge moeder nooit deze liefdesverhouding zou goedkeuren. Mephisto scheidt echter de mogelijkheid voor een intieme samenkomst in Gretchens kamer door middel van een slaapdrank die het meisje aan haar moeder moet toedienen. Deze blijkt echter dodelijk te zijn. Haar broer Valentin, een soldaat, heeft van de verhouding gehoord en wil zich op de verleider van zijn zuster wreken.

Mephisto weet het zo te leiden, dat Faust de brave Valentin doodsteekt. Mephisto en Faust vluchten uit de stad. Wanneer Gretchen voelt dat zij moeder moet worden, maakt de dreigende schande haar half waanzinnig. Als het kind geboren is, verdrinkt zij het. Men sluit haar in de kerker en zij zal als moordnares terechtgesteld worden. Het is Mephisto door wellustige verstrooiingen in de Walpurgisnacht bijna gelukt Gretchen uit Fausts gedachten te verdringen. Maar op het laatste ogenblik doemt plotseling het beeld van Gretchen voor hem op, die door zijn schuld in ellende en doodsangst is gedompeld. Dit is het beslissende keerpunt: zijn zelfzucht is geweken voor de ware liefde. Hij dwingt de onwillige Mephisto hem te helpen en Gretchen te bevrijden, maar het meisje weigert, want zij wil voor haar grote schuld boeten. Biddend sterft zij, maar als Mephisto dan triomfantelijk uitroept: 'Zij is veroordeeld!', klinkt een stem uit de hemel: 'Zij is gered!'

Schets van Goethe voor het decor.